

SOCIAL AND HUMAN SCIENTIFIC

Şeker, G. (2021). "Seçim Sonuçları Temelinde Elazığ Siyasetinin Karşılaştırmalı Analizi", R&S-Research Studies Anatolia Journal, Vol:4 Issue:2 ; pp: 143-157

Anahtar Kelimeler: Elazığ Siyaseti, Seçmen Tercihi, **Keywords:** Elazığ Politics, Voter Preference, Election Seçim

Makale Türü Araştırma Makalesi

SEÇİM SONUÇLARI TEMELİNDE ELAZIĞ SİYASETİNİN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ*

Comparative Analysis of Elazığ Politics on the Basis of the Election Results

Göktuğ ŞEKER¹

Geliş Tarihi / Arrived Date	Kabul Tarihi / Accepted Date	Yayınlanma Tarihi / Published Date
30/03/2020	11/04/2021	30/04/2021

ÖZ

Elazığ geçmişten günümüze birden çok kültüre, inanca ve siyasi görüşe ev sahipliği yapan Doğu Anadolu Bölgesinde yer alan bir ildir. Bulunduğu coğrafi bölgenin geneline hâkim olan siyasi eğiliminin aksine Türkiye'nin genel siyasi eğilimleriyle aynı düzlemde bir siyasi yapıya sahip olup genellikle milliyetçi ve muhafazakâr görüşün hâkim olduğu bir şehir olması sebebiyle stratejik konuma sahiptir. Bunun sebebi ise Elazığ hiçbir zaman ne terör örgütlerini destekleyen partilere ne de onların yaptıkları eylemlere taviz vermemiş ve her koşulda devletin bölünmez bütünlüğünü kutsal saymış olmasıdır. Yapısı itibarıyla Elazığ'ın siyasal eğilimini anlamak ve seçmenlerin tercihlerine sebep olan faktörleri değerlendirmek genelde Türk siyaseti ve özelde Elazığ açısından önemlidir. Bu çalışmada 1980 ile 2020 yılları arasındaki süreçte Elazığ'ın siyasi yapısının Türkiye'nin genel siyaseti içerisindeki önemiyetinin incelenmesi hedeflenmiştir. Seçim sonuçlarının karşılaştırmalı bir şekilde ele alınmasıyla Elazığ'da genel ve yerel seçimlerin sonuçlarında benzerlik olup olmadığı daha açık bir şekilde ortaya konmuştur. Nitel araştırma tekniklerinden doküman incelemeleri yapılarak 1980 yılından itibaren gerçekleştirilen 11 genel seçim ve 8 yerel seçim sonuçları temel alınarak içerik analizi yapılmış ele alınan süreç içerisinde Elazığ'ın siyasal yapısı hakkında bilgi verilmiştir. Bu verilerin sonucunda belirli dönemlerde seçmenlerin tercihlerine sebep olan faktörlerden yaşanan çevre, parti lideri, aday faktörü gibi etkenlerin önem arz ettiği ve Elazığ'ın genel olarak belirli dönemlerde gerçekleşen minimal farklılıklara rağmen "sağ" siyaset geleneğine hâkim olduğu tespit edilmiştir.

ABSTRACT

Elazığ is a city located in the Eastern Anatolia Region, which has hosted multiple cultures, beliefs and political views from past to present. Unlike the political tendencies that generally dominates in the geographical area found the general political trends in Turkey has a political structure in the same plane usually has a strategic location because it is a city where nationalist and conservative views of the judges. The reason for this is that Elazığ has never made concessions to the parties supporting terrorist organizations or their actions and regards the indivisible integrity of the state as sacred under all circumstances. Understanding the political tendency of Elazığ in terms of its structure and evaluating the factors that cause voters' choices are important for Turkish politics in general and Elazığ in particular. In this study of Elazığ, Turkey's political structure in the period between 2020 and 1980 was investigated in the importance of politics in general. With the comparative handling of the election results, it has been revealed more clearly whether there is any similarity in the results of the general and local elections in Elazığ. Document reviews were made from qualitative research techniques and content analysis was made based on the results of 11 general elections and 8 local elections since 1980, and information was given about the political structure of Elazığ in the process discussed. As a result of these data, it has been determined that factors such as the environment, party leader, candidate factor, which are among the factors that cause voters' preferences in certain periods, are important and that Elazığ generally dominates the "right" political tradition despite the minimal differences that occur in certain periods.

*Bu çalışma İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Siyaset ve Sosyal Bilimler Bilim Dalı Yüksek Lisans Programında, Göktuğ ŞEKER tarafından 16.07.2020 tarihinde tamamlanan "Seçim Sonuçları Temelinde Elazığ Siyasetinin Karşılaştırmalı Analizi" başlıklı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ, SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ, SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI, SİYASET VE SOSYAL BİLİMLER BİLİM DALI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI, gseker1903@gmail.com Elazığ / Türkiye

GİRİŞ

Bu araştırmada seçim sonuçları temelinde Elazığ ilinin siyasi yapısı, bu yapıyı etkileyen faktörler ve bu süreçte önemli bir rol oynayan seçmenlerin davranışları incelenerek Elazığ siyaseti hakkında literatüre yeni bir çalışma kazandırılacaktır. Bu araştırmanın konusu 1980 yılından 2020'ye kadar Türkiye'de gerçekleştirilen genel ve yerel seçim sonuçları temelinde Elazığ siyaseti hakkında bilgi vermek aynı zamanda da seçmenlerin oy verme davranışında hangi faktörlerin rol oynadığını sebepleriyle birlikte ele almaktır. Bu bağlamda Elazığ'da yaşayan seçmenlerin ele aldığımız dönem içerisinde yapılan yerel ve genel seçimlerdeki tercihleri analiz edilecektir. Araştırma Elazığ'da siyasetin oluşum ve değişim dinamiklerinin ortaya konması bakımından ayrıca önemli bir yer tutmaktadır. Bu yönüyle Elazığ siyasetinde 1980 yılından günümüze değişim meydana gelip gelmediğini gelmiş ise ne gibi bir değişim ve dönüşüm geçirdiğini bilimsel verilere dayandırarak göstermesi açısından ve Elazığ siyaseti temelinde yapılan bu araştırma belirli oranda Türkiye siyasetinde Elazığ'ın önemi hakkında bilgi vereceğinden dolayı da önem arz etmektedir. Araştırmanın temel amacı 1980 senesinden 2020'ye kadar gerçekleştirilen genel ve yerel seçimler temelinde Elazığ siyasetini analiz etmektir. İkinci amaç ise bu süreç içerisinde Elazığ halkının siyasi tercihlerinde değişimin meydana gelip gelmediğini eğer gelmiş ise buna sebep olan faktörleri incelemektir. Üçüncü amaç Elazığ seçmeninin oy kullanırken tercihini etkileyen başlıca önemli faktörleri açıklamaktır. Diğer bir amaç ise Elazığ'ın Doğu Anadolu Bölgesi'nde olmasına rağmen bölgenin genel siyasi eğilimiyle aynı eğilimde olmamasının Türk siyasetindeki önemini vurgulamaktır. Bu amaçlar kapsamında Elazığ'ın Türk toplumu içindeki yerinin ve siyasi yelpazenin hangi tarafında bulunduğu araştırılması gaye edinilmiştir. Bu araştırmada hipotez yerine, araştırma soruları üzerinde durulmuş ve bu sorulara yanıt aranmıştır. Bu araştırma betimleyici sosyolojik bir yaklaşımla ele alınmış bir araştırmadır. Betimleyici bir bakış açısından yola çıkılarak ele alınmış bir araştırma olması sebebiyle yapısal-işlevselci bir yaklaşım tercih edilmiştir. Araştırmada genel olarak sosyal bilimlerin alanında sıklıkla kullanılan arşiv incelemesi ve ikincil veri analiz tekniği kullanılmıştır. Ayrıca seçimlere katılım oranı, partilerin aldığı oy oranının yanı sıra mod, medyan, aritmetik ortalama gibi veri analiz tekniklerinden de faydalanılmıştır. Bu sebeple genel olarak betimleyici istatistik teknikleri kullanılmıştır. Araştırmanın temel bilgi kaynağını, yerel ve genel seçim sonuçları oluşturmaktadır. Araştırmada genel olarak Yüksek Seçim Kurulu'nun ve Türkiye İstatistik Kurumu'nun veri tabanlarından yararlanılmıştır. Bunlara ek olarak da diğer kamu kurum ve kuruluşların konu ile ilgili kayıt ve dataları ile bu konularla alakalı basılmış kitaplar, makaleler ve internetteki çeşitli kaynaklardan da yardımcı kaynaklar olarak faydalanılmıştır. Bu araştırmada hipotezler yerine araştırma sorularına yer verildiği için bağımlı ve bağımsız değişkenler yer almayacaktır. Bu çalışmanın ilk bölümünde seçimler, seçmen davranışı ve yerel siyaset gibi konular hakkında teorik bilgi verilecektir. İkinci bölümde de seçmen davranışına etki eden faktörler ele alınacaktır. Üçüncü bölümde ise çalışmanın evreni olarak seçilen Elazığ ili ile ilgili olarak ekonomik, eğitim durumu, demografik ve ilin tarihçesi konularında bilgi verilecektir. Dördüncü bölümde ise konu ile ilgili daha önceden yapılmış çalışmalara yer verilmiştir ve bu kısmın eklenmesindeki asıl sebep de daha önce yapılmış çalışmalarda varılan sonuçlarla bu çalışmanın sonuçları arasında hangi konularda farklılık olup olmadığını değerlendirmek içindir. Son olarak beşinci bölümde de çalışmanın ana teması olan Elazığ'da, 1980 ile 2020 yılları arasında yapılmış olan 11 genel seçim ve 8 yerel seçim sonucu karşılaştırmalı olarak değerlendirilecektir. Bu bağlamda da 40 yıllık süreçteki genel seçimlerin Elazığ'da siyasi gücün oluşumuna, şekillenmesine, işleyiş ve değişim düzenliliklerine nasıl bir etki yaptığı ve yerel seçimlerin Elazığ'da siyasi erkin oluşumuna, şekillenmesine, işleyiş ve değişim düzenliliklerine nasıl bir etki yaptığı konusu üzerinde durulacaktır. Bu çalışmanın yapılmasında ki amaç seçmenlerin incelenen süreçte seçime olan ilgilerini açıklamak genel ve yerel seçimlerde katılım oranları arasında karşılaştırma yaparak katılma oranını etkileyen sebepleri ortaya çıkarmak olacaktır ve seçimler arasında ne gibi benzerlik ve farklılıklar olduğu ve bu duruma nelerin sebep olduğu açıklanacaktır.

SEÇİMLER, SEÇMEN DAVRANIŞI VE YEREL SİYASET

Seçim genel olarak birden çok alternatif arasından birini tercih etme anlamına gelmektedir. Bir başka seçim tanımı ise yasalar uyarınca, yasa yapmak ve yönetim görevini gerçekleştirmek sebebiyle, bir veya birden fazla aday arasından belirli birisini ya da birkaçını tercih etmektir. Yurttaşların kollektif karar alma sürecine katılımı seçimlerle sınırlı olmasa da seçmenlerin seçimlere katılımı, demokratik yapının inşası ve devamında ehemmiyet arz eder (Arslan, 2012: 116). Seçme hakkının demokratikleşmesinden sonra bugün seçme yetkisi, hukuksal nitelikleri bakımından; bireysel, serbest, eşit ve gizli olarak kullanılan bir yetkidir.

Türkiye’de seçimlerin tarihsel gelişimine bakacak olursak ilk yerel seçimler Tanzimat Fermanı’nın ilan edilmesinden sonra yapılmıştır, genel seçimler ise ilk olarak 1877 yılında gerçekleştirilmiştir. Yani yerel seçimler genel seçimlerden daha eski bir serüvene sahiptir. Osmanlı döneminde 1908 yılında yapılan seçim çok partili ilk seçim olma özelliğine sahiptir.

Seçimler yönetimde istikrarı temsilde adaleti sağlamak amacıyla yapılmaktadır. Yönetimde istikrar ilkesini ön planda tutmaya çalışan seçim sistemi, çoğunluk sistemidir. Bu sistemde en fazla oyu alan bağımsız aday veya siyasi partilerin belirlediği aday ya da adaylar seçilmiş olur. Seçim bölgesinde tek bir tane aday seçilecek ise tek isimli çoğunluk sistemi olarak adlandırılırken her seçim bölgesinde birden fazla adayın seçileceği durumlar ise listeli çoğunluk sistemi olarak adlandırılır. Listeli sistemde aday sayısı nüfusa orantılı olarak belirlenir. Temsilde adalet ilkesini vurgulayan seçim sistemi ise nispi sistemlerdir. Bu sistemde temel düşünce seçime katılan her bir siyasi partinin aldığı oy oranında temsil edilmesidir. Bu seçim sistemi; ulusal düzeyde nispi seçim sistemi ve seçim çevresi düzeyinde nispi seçim sistemi olarak ikiye ayrılmaktadır. Ulusal düzeyde nispi seçim sisteminde ülke tek bir seçim çevresi olarak ele alınır. Partiler, parlamentodaki üye sayısı kadar aday ile seçime katılır sonuç olarak her siyasi parti ülke genelinde aldığı oy oranında vekil kazanır. Seçim çevresi düzeyinde seçim sisteminde ise işleyiş şu şekildedir; ülke birden fazla koltuk için seçim yapılacak seçim çevrelerine bölünmüştür. Siyasi partiler her bir seçim çevresi için önceden belirlenmiş olan koltuk sayısı kadar adayın adını içeren listeyle seçime girerler. Bir diğer seçim sistemi ise karma sistem olarak literatürde adlandırılmaktadır. Çoğunluk sistemi ile nispi temsil sisteminin çeşitli özelliklerini harmanlanmasıyla oluşturulmuş bir sistemdir. Ülkemizde belediye meclis üyeliği seçimindeki kontenjan uygulaması sistemi karma seçim sistemine örnek olarak verilebilir.

Davranış kişinin çeşitli durumlarda gösterdiği tepkiler olarak tanımlanabilmektedir. Seçmenler ise ülkede gelişen durumlara göre farklı tepkiler verebilmektedirler bu tepkiler seçmen davranışı olarak tanımlanabilmektedir. Robert Dahl’a (1984: 57) göre siyasal katılmanın dört boyutu bulunmaktadır. Bunlar; ilgi, önemseme bilgi, eylem. Seçmenler siyasete aynı oranda yakınlık duymazlar siyasi olayları izlemek takip etmek siyasi katılmanın önemli bir boyutu olan ilgi aşamasını oluşturmaktadır.

Seçmenler aynı oranda siyasetle ilgili olmadıkları için gelişen siyasi olayları aynı oranda önemseyemezler. Siyasal olayları önemsemekte siyasal katılmanın ikinci boyutu olarak değerlendirilebilir. Toplumda gerçekleşen siyasal gelişmelerle ilgili ve bu gelişmeleri önemseyen vatandaşlar bu konu hakkında bilgi sahibi olmak isterler bu da siyasal katılmanın üçüncü özelliğidir.

Son olarak ise politik konularda bilgi sahibi olan vatandaşlar bilinçli bir şekilde siyasal olaylarda aktif olarak rol oynamak isterler bu da siyasal katılımın eylem boyutunu oluşturur. Newman ve Sheth tarafından seçmenlerin davranışlarını belirleyen etkenleri anlamaya yönelik çalışmalar sonucunda yedi boyuttan oluşan bir model ortaya konulmuştur. Bu yedi boyut; aday imajı, bilişsel konular, duygular, güncel olaylar, konular ile politikalar, kişisel durumlar ve sosyal imgelerdir (Akın, 2012: 17-18). . Inglehart (1995: 461) seçmen tercihine etki eden faktörleri zaman bağlamında ele almıştır. Sanayi öncesi, sanayi, sanayi ötesi olarak üçe ayırmıştır. Sanayi öncesi dönemde din, dil ve etnik grup gibi faktörler belirleyici olmuştur. Sanayi döneminde, eğitim, meslek, gelir ve ticari ilişkiler ön plana çıkmıştır. Sanayi ötesi dönemde ise post ekonomist gelişmelere bağlı olarak kişisel faktörler seçmen tercihini etkilemektedir.

Seçmen davranışına yönelik teorik yaklaşımlar ise üç gruba ayrılmaktadır. Bunlardan ilki sosyolojik yaklaşımdır. Bu yaklaşım; Columbia Üniversitesi bünyesinde araştırmalarını sürdüren Lazarsfeld, Berelson ve Gaudet tarafından 1940'lı yıllarda ortaya konulan bir teoridir. Amerikan seçmeni üzerine yoğunlaşan "The People of Choice" isimli eser bu yaklaşımın temelini oluşturur. Sosyolojik yaklaşımın ana temasını seçmenlerden ziyade topluluklar ve siyasi partiler oluşturmaktadır. Bu yaklaşım temelde "neden oy veriyorlar?" sorusunun yanıtını aramaktadır (Akgün, 2002: 111). Sosyolojik yaklaşımda seçmenlerin siyasi parti tercihleri sanki bir dini bağlılık ve elzem alışkanlıklar olarak tanımlanmaktadır. Seçmenlerin her seçimde kullandıkları oy da bu değişmez kimliğin tekrarlanmasından ibaret olduğu belirtilmektedir. (Berelson vd., 1954). İkincisi sosyo psikolojik yaklaşımdır. Michigan ekolü olarak da bilinen sosyo psikolojik yaklaşımın ana teması 1960 yılında oluşturulmuştur. Amerika Birleşik Devletleri'nde seçim sürecinde yapılan görüşmelerde ortaya çıkan veriler kaynak olarak alınarak yazılan "The American Voter" adına sahip kitap etrafında şekillenmiştir. Bu eser de Amerika halkının politik görüşlerinin temelinde partizanca düşüncelerin bulunduğu söylenmektedir. Partizanlık kelimesinin ifade ettiği asıl husus, sosyo psikolojik yaklaşımı oluşturan partiyle özdeşleşme modeli olarak da ifade edilir. Temel varsayım, kişinin bir partiye yönelik psikolojik olarak bağlılık duymasıdır (Kalender, 2005: 46). Seçmen davranışıyla ilgili son teorik yaklaşım ise ekonomik yaklaşımdır. Ekonomik yaklaşımın kurucusu Antony Downs'tur. Downs'un seçmen davranışları konusundaki "An Economic Theory of Democracy" isimli eseriyle birlikte ekonomik yaklaşım şekil almaya başlamış ve diğer araştırmacılar tarafından da geliştirilmiştir. (Kalender, 2005: 51). Bu yaklaşım rasyonel tercih modeli olarak da adlandırılır. Rasyonel anlayışta kişisel çıkarlar ve ekonomik yarar önemli bir özelliğe sahiptir. Seçmen en fazla hangi aday veya partiden fayda sağlayacaksa tercihini o yönde kullanır eğer bir fayda görmeyecekse oy kullanmaz.

Siyaset kavramı gibi yerel siyaset konusunda da üzerinde hemfikire varılmış bir tanım olmamakla birlikte genel olarak il ve il düzeyinde yapılan veya ili ilgilendiren her türlü siyasal faaliyeti kapsamaktadır. Kısacası yereli ilgilendirmesi yerel siyasetin alanına girmesine yetmektedir. Örnek olarak vermek gerekirse; İstanbul'da faaliyet gösteren bir Elazığ hemşeri derneği yaptığı çalışmalar konusunda Elazığ'la ilgili çalışmalar yaptığı için bu durumda yereli ilgilendirdiği için yerel siyaset alanına girmektedir. Keleş (2006:107), dar ve geniş manada olmak üzere yerel siyasetle ilgili iki farklı tanım yapmıştır. Dar manada yerel siyaset, yerel düzeydeki karar alma süreçleri ve bununla alakalı konular olarak tanımlanırken, geniş anlamda ise kentleşme sürecini ve yerel birimleri ilgilendiren bütün etkinlikler ve politikalar olarak tanımlanmaktadır. Yerel siyaset ile ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde bu kavrama genel olarak yerel yönetimler bağlamında yaklaşıldığı görülmektedir. Yerel yönetimler, yerel siyasetin içerisinde yer alan bir aktör olmakla birlikte tamamen yerel siyaseti ifade etmemektedir. Yerel siyaset; yerel yönetimlerin haricinde, sivil toplum kuruluşları, ekonomik olarak güçlü olan aileler, bürokratik unsurlar, yerel basın, şehrin kanaat önderleri ve ilin milletvekilleri gibi birçok aktörü içinde barındırır. Kısacası yerel yönetimler daha fazla hukuksal ve resmi boyutla ilgilendirilen, yerel siyaset toplumsal yönü daha baskın olan bir terimdir. Ülkenin genel siyaseti ile yerel siyaset arasında da kaçınılmaz olarak bir ilişki bulunmaktadır. Bir ülkede genel anlamda refah seviyesi ne kadar yüksek, hükümet ne kadar güçlü ise bu durum yerel siyaseti de doğrudan etkileyecektir.

Yerel siyaset konusundaki yaklaşımlardan liberal yani çoğulcu yaklaşım yerel yönetimleri demokrasi okulunun en önemli öznesi olarak görmektedir (Dahl,1961). Bunun yanı sıra yönetim sürecinde erke toplumun her kesiminden insanın sahip olabilmesi gerektiğini savunmaktadırlar. Bir diğer yerel siyaset yaklaşımı olan Marksist yaklaşım; yönetimin belirli sınıflar veya kesimlerin menfaatleri doğrultusunda işlev gördüğü ve bu kesimlerin karar mekanizmalarını öncelikle kendi seçmenlerinin aracı olarak kullandığını ileri sürmektedir (Bal, 2002: 203). Bu yaklaşıma göre kent iki yönlü bir fonksiyona sahiptir. Kent bir yandan insanların daha özgür bir biçimde yaşamasını hedefleyen kır yaşamından kente geçişi sağlayan bir aktördür. Aynı zamanda halkın fakirleşmesine, toplumsal bozulmaya sebep olan ve siyasi ilişkilerin yoğunlaştığı bir yer olarak da görülür. Bu konuyla ilgili diğer bir yaklaşım da Adem-i Merkeziyetçiliğe karşı çıkan Weberyan yaklaşımdır. Weberyan yaklaşımın yerelliğe bakış açısı idarenin bütünlüğü kavramıyla idrak

edilebilir. Bu yaklaşımın yerel siyaset görüşüne göre güç kavramı, liberal yaklaşımdaki eşitleyici ve birlikteliği sağlayan bir gücün aksine egemenlik kurucu bir güçtür.

SEÇMEN DAVRANIŞINI ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Seçmenlerin oy verme sürecinde politik anlamda davranışlarını etkileyen ve bu davranışlara şekil veren çeşitli faktörler bulunmaktadır. Seçmenler bu faktörlerden bilinçli veya bilinçsiz, az veya çok etkilenmektedir. Birbirinden farklı siyasi örgütlenmeler içerisinde partiler hazırladıkları parti programlarıyla sandık başına gidenlerin tercihlerinde önemli oranda etkilidirler. Bu faktörler; aile yapısı, eğitim, yaş, cinsiyet, ekonomik, meslek, yaşanan çevre, etnik köken (kimlik), din, lider, siyasi parti bağlılığı, aday, seçim dönemi yaşanan gelişmeler ve medya olarak bilinmektedir. Bu faktörlere kısaca değinecek olursak, aile insan hayatının her konuda başlıca yapıtaşını oluşturduğu için siyasete ilginin de temelini atıldığı yerdir. Aile içerisinde çocuğa özellikle siyasi bir konuda öğretilen bir şey olmasa da ailesinin etkisinde kalan çocuk onlardan etkilenir ve davranışlarını ona göre şekillendirmeye çalışır. İkinci faktör ise eğitimidir. Eğitim ile siyasal katılım arasındaki ilişki konusunda yapılan çalışmalarda, bireyin eğitim seviyesi ile siyasal katılım ve seçmen davranışları arasındaki ilişki düzeyinin var olduğu ortaya çıkmıştır. Sandık başında siyasi tercih yapmak konusunda karar veremeyen seçmenlerin eğitim seviyesi incelendiğinde; okuryazar olmayanların oranı yüzde 34,4 iken, yükseköğrenim mezunu olanların oranının yüzde 2,2 olduğu görülmüştür. Bu konuda eğitim seviyesinin düşük olmasının siyasi anlamda kararsızlığa yol açtığı ortaya çıkmaktadır (Sencer, 1974: 112-114). Almond ve Verba'nın (1989: 317) beş ayrı ülkede yaptığı çalışmanın sonuçları kişilerin eğitim seviyesinin, siyasi alanla olan etkileşiminde etkisi olduğunu göstermektedir. Bu durum da eğitim seviyeleri yüksek olan kişilerin siyasi faaliyetler ile olan ilişkisi şu şekildedir. Eğitim seviyesi yüksek olan kişiler, devletin veya siyasal sistemin kişi üstündeki etkisinin, daha düşük eğitim seviyesine sahip olan kişilere göre daha çok farkındadır. Siyaseti ve seçim kampanyalarını, daha düşük eğitim seviyesindeki kişilere oranla daha çok dikkat ve takip etmektedir. Daha çok siyasi konularda bilgiye sahiptirler. Siyasete yönelik daha fazla bir siyasi konu dağarcığına sahiptir ve siyaset konusunda odak noktaları daha geniştir. Siyasi konuşmalarda bulunma ihtimalleri daha çoktur. Siyaseti daha çeşitli bir birey çevresiyle tartışma olanağına sahiptir ve eğitim seviyesi yükseldikçe kişiler, kendilerini iktidarı etkisi altına alma konusunda donanımlı ve siyasi konuşmalara katılmakta daha hür hissederler.

Üçüncü faktör olan yaş ile ilgili, Karl Mannheim gibi sosyologlar, özellikle orta yaş da ki kişilerin siyasi davranışlarını kavrayabilmek için, geçmişe dönerek bu grupların gençlik çağlarında var olan siyasi koşulların ve problemlerin incelenmesi gerektiğine vurgu yaparlar (Lipset, 1986: 254). Bu konuyla ilgili olarak Bernard Shaw'ın "Eğer 20 yaşındayken komünist değilseniz, kalbiniz yoktur; 40 yaşına geldiğinizde ise henüz komünistseniz, beyniniz yok demektir" cümlesi siyasi davranışlarda yaş grupları arasında ortaya çıkabilecek değişikliği açıklamaktadır. Bireylerin gençken çoğu şeye daha toz pembe bakmaları sebep gösterilebilir. Kişiler genç oldukları dönemde gençliklerinden ötürü daha fazla cesaretli olmaları, değişime sıcak bakmalarına sebep iken yaş ilerledikçe bu durumun azalma gösterir ve kişiler köklü değişimlere karşı daha mesafeli yaklaşırlar. Bunun sebebi olarak da yaşlılık döneminde kişilerin daha önce elde ettikleri şeyleri kaybetme korkusu gösterilebilir.

Dördüncü faktör olan cinsiyetin siyasi davranış üzerindeki etkisi konusunda çalışma yapan Lipset'e (1986: 206) göre ; oy verme oranında erkek ve kadın arasında yaşanan farklılığın temel nedeni erkek bireylerin sosyal belirleyiciliğidir. Bu durumda kadın bireylerin seçimlere daha az katılım göstermesinin ve muhafazakâr olmalarının başlıca sebebi kadınların, koca, baba, abi gibi kişilerin baskısı altında olmasıdır. İktisadi koşullarda seçmen davranışını belirlemede önemli bir yer tutmaktadır. Bloom ve Price'in (1975: 1244-1245) çalışmasında, gelirin reel olarak azaldığı zamanlarda sandık başına giden kişilerin iktisadi temelli oy verme davranışları artış göstermekte, gelirin artış gösterdiği zamanlarda da iktisadi oy kullanma davranışında düşüş görülmektedir. İktisadi sebeplerden dolayı seçmenlerin, sandık başında, siyasi partilere ceza verme ya da ödüllendirme durumları, başka partilerden ziyade özellikle iktidar partisi üstünde etki göstermektedir Bireyler gelir düzeyi olarak aynı durumda olsalar dahi gösterdikleri siyasi

davranışlar mensubu buldukları mesleğe göre değişiklik gösterebilmektedir. Siyasal davranışla, meslek arasındaki bir başka ilişkide şu şekildedir. İşçiler ve memurların günün büyük bir bölümünü işlerine ayırması, siyasal ve toplumsal etkinliklere katılımlarını negatif yönde etkilemektedir. Bu sebeple belirli bir çalışma saati olmayan serbest meslek yapan kişiler, siyasetle ilgili etkinliklerde katılım olanağı ve fırsatı işçi ve memura göre daha fazladır. Kişinin yaşadığı çevrenin nitelikleri, kişinin davranışları üstünde önemli bir etkiye sahiptir. İbn-i Haldun'un Mukaddime'si (2018: 368-369) de kişilerin yaşadıkları çevrenin niteliklerinin, kişilikler ve hareketleri üstünde belirleyici olduğunu, bu sebeple göçebelerle kentlerde yaşayanların birbirlerinden ayrı davranış türleri sergilediğini açıklamaktadır.

Etnik köken faktörünün seçmen davranışına etkisini de daha önce yapılmış bir çalışmadaki örneklerle açıklamak daha anlaşılır olacaktır. Çalışma ülkemizdeki Rumeli göçmenleri üzerinde yapılmıştır. Dural ve Eseler'in (2016: 81-83) çalışma sonuçları bize etnik kimlik ve seçmen davranışı ilişkisi konusunda önemli bilgi sunmaktadır. Buna göre Rumeli'den ülkemizde gelmiş olan Türk kimliğine sahip vatandaşlar sandık başına gittiklerinde tercihlerini yaparken Türklük vasfını ana eksende tuttuğu için Milliyetçi Hareket Partisi'ni desteklediklerini belirtmişlerdir. Diğer bir faktör olan dindir. Türkiye'de seçmen davranışlarına yönelik yapılan pek çok araştırma Türk halkının geneli için dinin önemli bir yer tuttuğunu göstermektedir. Sözelimi Çarkoğlu ve Toprak (2006) tarafından TESEV adına yapılan bir alan araştırmasında, deneklere yöneltilen "kendinizi ilk olarak Türk olarak mı, Müslüman olarak mı, TC vatandaşı olarak mı tanımlarsınız" sorusuna deneklerin % 35,4'ü ilk sırada Müslüman olarak tanımlarım şeklinde yanıt vermişlerdir (Çarkoğlu ve Toprak, 2006: 27). Gelişmişlik seviyesi düşük olan toplumlarda, sosyal yapının benzer olması ve değişiklik göstermemesi nedeniyle tek geçerli değer olan din kurumu, daha yapıların ve değerlerin bulunduğu gelişmişlik seviyesi yüksek olan toplumlara göre insanların hayatı ve tutumları üstünde daha çok etkilidir (Yücekök, 1987: 16).

Lider faktörü Türkiye Cumhuriyeti siyasetinde önemli bir yere sahiptir. Bu yüzden, seçim kampanyalarında siyasi partilerin programları ve görüşlerinden ziyade, liderin ön planda olduğu görülmektedir. Lider, bir açıdan partisinin ilk göze çarpan kısmını temsil etmekte ve seçmenin tercihte bulunma sürecine etki etmektedir (Dursunoğlu, 2018: 112). Vatandaşların lidere karşı duyulan gönül bağlarının seviyesi yükseldikçe vatandaşın liderin bulunduğu siyasi partiye olan bağlılığı artış gösterecektir. Günümüzde ise lider faktörünün seçimlerde daha belirleyici olmasının sebeplerinden bir tanesi, benzer siyaset anlayışını sergileyen partilerin fazlaşması ve siyasi partilerin radikal anlayışlardan geri durarak merkeze yönelmesi lider faktörünü daha fazla belirgin hale getirmektedir. Siyasi partiler arasında benzerlik seviyesi arttığından dolayı aynı anlayışa sahip partiler arasında seçmen tercihte bulunurken lidere önem vermektedir. Belirli bir siyasi partiye bağlılık faktörü, seçmenlerin bağlı oldukları partiye yönelik psikolojik bağlılık duygusudur. Siyasi parti bağlılığı, aile kurumunu siyasi bağlılığın artmasını destekleyen başlıca etmen olarak görerek, erken dönem siyasi sosyalleşmeye vurgu yapar. Bu durum ileriki dönemlerde grup üyeliği ve ileriki toplumsal deneyimlerle sağlamlaştırılır (Heywood, 2006: 350). Bireylerin kendilerini belirli bir siyasi partiyle bütünleştirmesi halinde, o partinin izlediği politikalar, partinin lideri veya partinin görüşlerinde ortaya çıkan farklılıklar bireyin bağlı olduğu parti ile arasındaki bağlılığa etki seviyesi çok düşüktür. Bilhassa ideolojik olarak kökleri kuvvetli bir yapıya sahip siyasi partilerin, parti tabanlarında bu durum daha çok görülmektedir (Dursunoğlu, 2018: 106). Bir seçmen için yoğun bir sosyo-kültürel ve sosyoekonomik politik yapı içinde hangi yönde hareket edeceği, tercihini belirleyeceği ve ne şekilde karar vereceği önemli bir yer teşkil etmektedir. Partiler bu yapıda çeşitli problemleri bir program içinde sistemli bir şekilde değerlendirerek, seçmenlerin bu karmaşık durumda söz konusu bu program doğrultusunda bilgi sahibi olmalarını sağlayarak, onların tercihlerini belirlemelerinde etkili olmaktadır (Kalaycıoğlu, 1984: 263). Aday faktörünün seçmenin davranışları üstündeki etkisi genel seçimlerden ziyade mahalli idareler seçimleri üzerinde daha açık şekilde görülmektedir. Adayın partisinin mensubu olmasıyla beraber seçimin yapıldığı yerin vatandaşı olması, vatandaşlarda adayın kendi yerinin problemlerini daha fazla önemseyeceğini ve problemlerin ortadan kalkması için daha fazla çalışacağını düşünmektedirler. Bu yüzden seçim zamanlarında siyasi partilerin

çeşitli yerlerde belirledikleri adayların, o seçim bölgesinin bireyi olmaması tabiri caizse dışarıdan ithal edilmesi vatandaşlarca olumlu karşılanmamakta ve seçmen tercihlerini olumsuz olarak yönlendirmektedir. Ülkelerin seçim döneminde veya öncesinde gerek iç siyasette gerekse de dış siyasette yaşadıkları olaylar seçmenlerin tercihlerine etki etmektedir. Siyasetle az veya çok bağlantısı olan olayların vatandaşlar üstündeki etkisi fazlaştıkça vatandaşın siyasi olaylara alakası ve hassasiyeti artış göstermektedir. Bu durumun aksi olan durumda ise vatandaşların siyasi olaylara yönelik alakası ve hassasiyeti de azalma göstermektedir. Vatandaşlar ekonominin durumunu, olağan olmayan zamanlar haricinde iktidarın temel görevlerinden birisi olarak algılamaktadırlar. Ekonominin olumsuz bir tablo çizdiği, üretim seviyesinin düştüğü ve işsizliğin arttığı zamanlarda vatandaşların iktisadi koşulları önemsendiği bilinmektedir. Yapılan bir araştırmada, şartların eşit kalması şartıyla seçmen tercihlerinin, ekonominin pozitif seyrettiği zamanların ardından yapılmış olan seçimlerde iktidarda bulunan partiden taraf tercihin fazla olduğu görülürken; ekonomik bunalım ve kriz dönemlerinde de iktidardaki partiden uzaklaştığı görülmektedir.

Son olarak da medya faktörüne değinecek olursak, özellikle 2000 yılından itibaren medyanın ana temasını sosyal medya oluşturmaya başlamıştır. Sosyal medya, radyo, televizyon ve gazete gibi kitle iletişim araçlarının aksine tek yönlü iletişim yerine birden çok yönlü iletişim, toplumsal iletişimle beraber kişisel ileti imkânlarını sunması, ayrıyeten klasik medyanın az geri dönüş seviyesinden ve fazla maliyetlerinden farklı bir şekilde sosyal medyanın yüksek geri dönüş imkânı sunması ve az iletişim maliyeti oluşturması, siyasi iletişimde sosyal medyanın değerini göstermektedir (Dursunoğlu, 2017: 1581). Sosyal medyadaki çeşitli uygulamalarla artık vatandaşlar eskiye oranla siyaset ve bürokrasideki kişilere daha yakın olmaya başlamış ve görüşlerini daha çabuk yetkili kişilere ulaştırabilir olmuşlardır. Daha önce bir ülkenin cumhurbaşkanını görme fırsatına sahip olmayan vatandaş, sosyal medya sayesinde siyasilerle ve resmi kurumlarla etkileşim kurabilmekte, isteklerini söylemekte ve istekleri doğrultusunda siyaseti yönlendirebilmektedir.

ELAZIĞ HAKKINDA

Elazığ, Türkiye'nin Doğu Anadolu Bölgesi içerisinde yer alan bir ildir. Elazığ geçmişten günümüze Urartular, Medler, Safen Krallığı, Sasaniler, Çubukoğulları Beyliği, Artukoğulları, Moğollar, Türkiye Selçuklu Devleti ve İlhanlılar egemenliğine girmiştir. Çaldıran meydan savaşından sonra ise 1515 yılında Osmanlı İmparatorluğu egemenliği altında girmiştir. Elazığ ili, adının doğrudan Gazi Mustafa Kemal Atatürk tarafından verilmiş olması şerefi ve gururunu da taşımaktadır.

Elazığ günümüzde ise 1 merkez ilçe ve 10 ilçe olmak üzere toplam 11 ilçeye ve 20 tane de belediyeye sahiptir (TÜİK, 2013: 13). Bu ilçeler; Ağın, Alacakaya, Arıcak, Baskil, Karakoçan, Keban, Kovancılar, Maden, Palu ve Sivrice'dir. Ayrıca 151 mahalle ve 550 köye sahiptir. Elazığ ilinin 2019 yılı nüfusu, Türkiye İstatistik Kurumu 2020 yılı verilerine göre toplam 595.638 kişidir (TÜİK, 2020). Elazığ geçmişten günümüze ekonomik, idari, sosyal, eğitim, evlilik gibi çeşitli faktörler sebebiyle göç alıp vermektedir. 80'li yıllarla beraber Elazığ'da sanayi alanında meydana gelen ilerlemeler, gümrük müdürlüğü, iskân müdürlüğü gibi kurumların faaliyete girmesi ve doğuda yaşanan terör olayları sebebiyle etrafındaki illerden göç almasına sebebiyet vermiştir. Elazığ'ın göç hızı genel olarak eksi seviyelerde görülse de 2018 yılı itibarıyla artı yönde hareket etmiştir. Aşağıdaki tabloda Elazığ'ın göç hızındaki değişimler gösterilmiştir. Elazığ'da okuma yazma oranı ise Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre 2008 yılında yüzde 86,31 seviyesindeyken bu oran her geçen yıl artarak 2018 yılında yüzde 96 civarlarında seyretmektedir.

Elazığ'ın ekonomisi, tarımsal faaliyetlere ve madencilığe dayanmaktadır. Elazığ ekonomisinde, sanayi alanında ve hizmet sektöründeki artışa rağmen tarım sektörü ilk sırada yer alır. Şehrin ekonomisine katkıda bulunan tarımsal faaliyetlerin ilk sırasında tarla bitkileri üretimi gelmektedir ardından da sırası ile; hayvancılık, bağ, bahçe ziraatı takip etmektedir. Gayri Safi Yurtiçi Hasıla ve kişi başına düşen Gayri Safi Yurtiçi Hasıla yıllara göre sürekli artış göstermektedir. Elazığ ilinin gayri safi milli hasılasında sanayi, ticaret ve tarım sektörünün toplam

payı yüzde altmıştır. Ayrıca ülkemizdeki en büyük hidroelektrik santralının Elazığ'da bulunması sanayi sektörünün gelişmesinde etkisi büyüktür.

ELAZIĞ SİYASETİ HAKKINDA YAPILMIŞ ÇALIŞMALAR

Araştırmamızın bu bölümünde Elazığ yerel siyaseti konusunda daha önce yapılmış olan çalışmalarda ne gibi sonuçlara varıldığı ve bu sonuçların bizim çalışmamızla ne gibi benzerlikleri ve ayrılan yönleri olduğuna değinilecektir. Şaşmaz (2016: 95), çalışmasının kapsadığı süre zarfıyla ilgili olarak Elazığ'ın seneler içinde muhafazakâr bir yapıyla genel olarak iktidara yakın bir tarafta olduğunu, Türkiye'nin genel siyasi eğilimini yansıtan bir duruş sergilediğini ve çoğunlukla devletçi bir bakış açısına sahip olduğunu söylemektedir. Ayrıca yine bu çalışmasında 1983 ile 2015 yılları arasındaki genel seçimler sonucunda Elazığ'da sol eğilimin az olduğunu hatta olmadığı sonucuna varmıştır. Yapılan bu çalışma ise Şaşmaz'ın ifade ettiği gibi Elazığ muhafazakâr ve iktidara yakın bir yapı sergilemektedir ifadesi yönünden ortak noktada birleşmektedir. Bu çalışma da Şaşmaz'ın çalışmasından farklı olarak edinilen sonuçta ise incelenen süre zarfındaki genel seçimler incelendiğinde, Elazığ özelinde 1983, seçimlerinde merkezin solunda yer alan bir siyasi parti olan Halkçı Parti'nin yüzde 22 oranında oy aldığı yine sol bir parti olan Sosyal Demokrat Halkçı Parti'nin yüzde 18 oy alması aslında Elazığ'da sol eğilimin azımsanmayacak bir oranda tabanı olduğunu göstermektedir. Doğan (2017: 243), Elazığ siyasetinde sol siyasi görüşe sahip partilerin etkin bir şekilde varlığından söz etmenin mümkün olmadığını ifade etmişti. Bu çalışmada ise Elazığ halkının ortanın solunda yer alan Cumhuriyet Halk Partisi Elazığ siyasetinde seçmen tarafından ilgi gören adaylar ile seçime girildiği takdirde oy oranını arttırdığını 2011 yılı genel seçimlerinde ve 2018 genel seçimlerinde göstermiştir. Halkların Demokratik Partisi'nin 2015 genel seçimlerinde Elazığ özelinde, Türkiye geneli aldığı oy oranından daha fazla bir oy oranına sahip olması bu görüşe sahip olan seçmenin varlığını göstermektedir. 2018 seçimlerinde Elazığ'da Cumhuriyet Halk Partisi'nden milletvekili seçilen Gürsel Erol'da yine bir örnek olarak verilebilir. Cumhuriyet Halk Partisi'nin Elazığ özelinde katıldığı seçimlerde aldığı oy oranı ortalama yüzde 7 seviyesindedir bu durumda azımsanacak bir oran değildir, hatta 1995, 2002 ve 2007 seçimlerinde Elazığ özelinde aldığı oy oranı Elazığ'da etkinliği yüksek ve halk tarafından benimsenen Milliyetçi Hareket Partisi'nden fazladır. Doğan (2018: 371), bir başka çalışmasında Elazığ siyasetinde Palu faktörünün önemli bir yer tuttuğunu ifade etmiştir ve Palu seçmeninin tercihlerinde genel olarak muhafazakâr partilerden taraf olduğunu ifade etmiştir. Bu çalışma da ise Doğan'ın çalışması ile Palu konusunda aynı sonuca ulaşılmıştır. Elazığ siyasetinde Palu kökenli Septioğlu ailesinden gösterilen adaylara yönelik ilgi, 2015 Haziran seçimlerinde Cumhuriyet Halk Partisi'nden milletvekili aday olarak katılan ve Ali Rıza Septioğlu'nun oğlu olan Fevzi Septioğlu'na yeterli desteğin verilmediği görülmektedir. Bu durumda aslında Palu seçmeninin merkezin sağında yer alan siyasi partilere daha yakın olduğunu doğrular niteliktedir. Göker ve Doğan (2015: 58), Elazığ'da yerel seçimlerde aday profili üzerine yaptıkları çalışmada yerel seçimlerde seçmenlerin giderek daha çok seviyede adayları ve adayların sahip olduğu nitelikleri ve imajlarını önemsediklerini ifade etmişlerdir. Araştırmamızda ise bu durum elde seçim sonuçları dikkate alındığında özellikle 2009 ile 2020 yılı arasında yapılan seçimlerde seçmenlerin adaydan ziyade iktidar partisine yöneldikleri görülmektedir. Doğan ve Göker'in (2010) yine Elazığ yerel siyaseti ile ilgili yaptığı başka bir çalışmada elde ettikleri sonuçlardan bir tanesi yerel seçimlerde seçmenin parti liderinin söylev gücüne ve karizmatik otoritesinin seçimlerini etkileyecek bir unsur olarak görmediklerini ifade etmişlerdir. Bu araştırmada elde ettiğimiz sonuçlarda Elazığ seçmeni liderin söylev ve karizmatik otoritesini önemsemektedir. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan etkili hitabet gücüne sahip ve karizmatik bir lider olması sebebi ile Türkiye genelinde olduğu gibi Elazığ özelinde de Adalet ve Kalkınma Partisi'nin aldığı oy oranlarında liderin karizmatik otoriteye sahip olması ve söylev gücünün etkililiği önem arz etmektedir.

GENEL VE YEREL SEÇİM SONUÇLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Araştırmanın bu kısmında 1980 yılından 2020 yılına kadar gerçekleştirilen genel ve yerel seçimlerde Elazığ'da ki siyasi katılım konusu üzerinde durulacaktır. Bununla birlikte Türkiye'de

ki katılım oranı ile de bir karşılaştırma da yapılacaktır. Bu süreçte gerçekleştirile 11 genel seçimde Türkiye genelinde ortalama seçmen katılımının yüzde 85'in üzerinde olduğu görülmektedir. Elazığ'da ise bu oran yüzde 83'dür. Hem Türkiye'de, hem de Elazığ'da seçimlere katılım oranının en düşük olduğu yıl 2002 yılı genel seçimleridir. Bu seçimlerde Türkiye'de, halkın yüzde 79,1'i, Elazığ'da ise halkın yüzde 73,38'i sandık başına gitmiştir. Katılım oranının en yüksek olduğu seçim Türkiye'de ve Elazığ'da yüzde 93 üzerinde bir katılım oranıyla 1987 seçimleridir. Seçmenlerin seçimlere katılım oranı incelendiğinde 2011 yılı genel seçimlerinde ilk ve son defa Elazığ, Türkiye geneli katılımın üzerinde bir seçime katılım oranına sahiptir.

1980 yılından 2020 yılına kadar gerçekleştirilen 8 yerel seçimde ise Türkiye genelinde seçmen katılımının yüzde 84'ün üzerinde olduğu görülmektedir. Elazığ'da ise ortalama katılım oranı yüzde 81 civarındadır. Elazığ 1984 yerel seçimi haricindeki diğer bütün seçimlerde Türkiye genelinden daha az bir katılım oranıyla sandığa gitmiştir. Seçimlere katılım oranlarında düzenli bir dağılma bulunmamaktadır. Seçimlere katılmada düzenli bir dağılma olmamasında toplumun ekonomik, kültürel, konjonktürel yapısı ve dönemin siyasi yapısındaki farklılarla alakalıdır. En yüksek artışın, 2004 seçimlerinden 2009 seçimlerine geçiş döneminde yaşandığı görülmektedir. Bu iki seçim dönemi arasında Elazığ özelinde yüzde 16'nın üzerinde bir artış olmuştur. Elazığ'da yerel seçimlere katılımın en fazla olduğu dönem, yüzde 90,2'lik oranla 2014 yılıdır. Seçimlere katılımın en az olduğu dönem ise yüzde 65 katılım oranı ile 2004 yılıdır. Verilen bilgilerden de anlaşılacağı üzere genel seçimlere katılım oranı Hem Türkiye genelinde hem de Elazığ özelinde yerel seçimlere oranla daha fazladır.

1983 ve 1987 Genel Seçimleri ile 1984 Yerel Seçiminin Karşılaştırılması

1983 genel seçiminde Türkiye genelinde seçime katılma oranı yüzde 92,3 iken bir sonraki yıl yapılan yerel seçimde bu oran yüzde 88,64 seviyesine düşmüş ve 1987 yılında yapılan genel seçimde yüzde 93,3 seviyesine çıkmıştır. Elazığ'da ise seçimlere katılma oranı 1983 genel seçiminde yüzde 88,2 iken 1984 yerel seçiminde yüzde 88,7 seviyesine çıkmıştır, 1987 genel seçiminde ise seçimlere katılma oranı tavan yaparak yüzde 93,2 seviyesine gelmiştir. Araştırmamıza konu olan süreç içerisinde hem genel seçim hem de yerel seçimler bağlamında yüksek katılımı gerçekleştiren seçim 1987 genel seçimidir.

1983 genel seçimine dönemin koşullarından dolayı 3 siyasi parti ve 482 tane bağımsız milletvekili adayı seçime katılmıştır yaklaşık dört yıl sonra gerçekleştirilen 1987 genel seçiminde ise seçime katılan siyasi parti sayısı 7'dir. 1984 yerel seçimlerine ise 6 siyasi parti katılmıştır. 1983 seçimlerinde Türkiye genelinde yüzde 45,1 oy oranıyla birinci parti olan Anavatan Partisi bir yıl sonraki yerel seçimde 43,24 ile yine birinci parti olmuş bu durum Anavatan Partisi cephesinde genel seçimden sonra yerel seçiminde kazanılmış olması seçmenlerin güvenini kazanmak olarak görülmüştür ve ardından 1987 genel seçimlerinde oy oranında ciddi bir düşüş gözlemlense de yine 36,3 oy oranıyla seçimden ilk sırada yer alan parti olma özelliğine sahiptir. Elazığ'da 1983 genel ve 1984 yerel seçiminde Anavatan Partisi'ne Türkiye genelinde aldığı destekten daha fazla destek veren Elazığ seçmeni genel seçimde yüzde 58 yerel seçimde ise yüzde 50 oranında oy vermiştir. 1987 seçiminde ise Anavatan Partisi Elazığ'da ikinci sıraya gerilemiştir. Seçim sonuçlarına etki eden çeşitli siyasi toplumsal faktörlerin yanı sıra bu dönemde partilerin yasaklı olması Anavatan Partisi'nin aldığı yüksek oylara sebebiyet veren bir diğer özelliktir. Halkçı Parti'nin 1983 genel seçiminde Elazığ'da yüzde 22 oranında oy alıp bir yıl sonraki yerel seçimde bu oy oranının yüzde 1,5 seviyesine düşmesi de bu varsayımı doğrular niteliktedir. Sosyal Demokratik Halkçı Parti'nin seçime girmesi soldaki oyların kaymasına sebebiyet vermiştir. Doğru Yol Partisi'nin katıldığı 1984 yerel ve 1987 genel seçimlerinde Elazığ'da aldığı oy oranı Türkiye genelinden fazladır. Refah Partisi'nin de bu seçim dönemlerinde aldığı oyların artış göstermesi yakalayacağı başarının sinyalini vermektedir. Elazığ ele aldığımız iki genel ve bir yerel seçim döneminde sol siyasi gelenekten katılan partilere verdiği oy oranı her zaman Türkiye genelinin altında kalmıştır. 1983 genel seçiminde Elazığ'da ki dört milletvekilinin hepsi Anavatan Partisi safında meclise gitmiştir. 1987 genel seçiminde beşe yükselen Elazığ'ın vekil sayısının üçünü Doğru Yol Partisi kazanmışken, ikisini de yine Anavatan Partisi kazanmıştır. 1984 yerel seçiminde

de Elazığ Belediye Başkanı Anavatan Partisi safındandır. Bu incelemelerden de anlaşılacağı yerel seçim sonuçları genel seçim sonuçlarına benzer şekilde sonuçlar doğurmuştur bu durumda Elazığ seçmeninin bu dönemde adaydan ziyade siyasi partiye yakınlık faktörünün etkili olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca üç seçimde de Elazığ'da sağ siyasi geleneğe sahip siyasi partilerin üstünlüğü belirgin bir şekilde görülmektedir.

1991 Genel Seçimi ile 1989 Yerel Seçim Sonucunun Karşılaştırılması

Seçimlere katılım oranı doğrultusunda karşılaştırılma yapıldığında 1989 yerel seçiminde Türkiye geneli seçime katılım oranı yüzde 78, Elazığ özelindeki katılım oranı ise yüzde 77'dir. 1991 genel seçiminde ise Türkiye geneli katılım oranı yüzde 83,9 seviyesine çıkmışken Elazığ da ise bu oran yüzde 80,9'a çıkmıştır. Bu durum göstermektedir ki bu dönem zarfında yerel seçimlere olan ilgi genel seçimlere kıyasla daha azdır ve Elazığ iki seçim döneminde de Türkiye genelinden daha az bir katılım oranıyla sandığa gitmiştir.

1989 yerel seçiminde sandıklardan ilk sırada çıkan siyasi parti Türkiye genelinde yüzde 32,76 oy oranıyla Sosyal Demokrat Halkçı Parti iken Elazığ özelinde dördüncü sırada yer almışlardır. Türkiye genelinde yüzde 3 gibi düşük bir oy oranına sahip olan Milliyetçi Çalışma Partisi Elazığ da bu oy oranının yaklaşık 7 katını alarak yüzde 21 ile birinci sıradadır. Muhafazakar geleneğe sahip olan Refah Partisi yine Türkiye geneli aldığı oy oranından daha fazla oy oranına sahip olup Elazığ'da ikinci sıradadır. Demokratik Sol Parti ise Türkiye genelinde yüzde 6,7 oy almışken Elazığ'da yüzde bir oy oranına sahip olamaması Elazığ'ın siyasi yapısı hakkında bilgi verir niteliktedir. 1991 genel seçiminde ise birinci sırada yer alan siyasi parti hem Elazığ'da hem de ülke genelinde Doğru Yol Partisi'dir. Elazığ 1989 yerel seçiminde sandıktan ilk sırada çıkan sol bir partiye ülke genelinde olduğu gibi sıcak bakmazken 1991 seçiminde sağ bir parti olan Doğru Yol Partisi'ni Türkiye genelinde aldığı oy oranından daha fazla bir oyla sandıktan çıkarmıştır yine her iki seçimde de Elazığ özelinde ilk üç sıradaki siyasi partiler sağ siyaset anlayışına sahiptirler. 1989 yerel seçiminde sol siyasi anlayışa sahip siyasi partilerin oy oranı Türkiye genelinde yüzde 44 civarındadır 1991 genel seçimlerinde ise oran yüzde 31,94'dür. Elazığ özelinde ise bu oran 1989 yerel seçimde yüzde 19 seviyesindedir 1991 genel seçiminde ise oran yüzde 17 ye düşmüştür. Elazığ'da genel seçimde Doğru Yol Partisi ve Refah Partisi adayları meclise gitmiştir, yerel seçimde ise Milliyetçi Çalışma Partisi adayı kazanmıştır.

1995 Genel Seçimi ile 1994 Yerel Seçim Sonucunun Karşılaştırılması

1994 yerel seçimi 1980 darbesinden sonra günümüze kadar yapılan yerel seçimler içinde en fazla katılım oranına sahip yerel seçimdir. Türkiye geneli ve Elazığ özelinde katılım oranı yüzde 90 seviyesindedir. Bir yıl sonra yapılacak 1995 genel seçiminde ise Türkiye genelinde seçime katılım oranı yüzde 5 oranında düşüş gösterirken, Elazığ da ise bu düşüş oranı yüzde 9'dur. Elazığ bu seçim döneminde de Türkiye geneli katılım oranından daha düşük bir katılım oranına sahiptir.

1994 yerel seçimine 13 tane siyasi parti ve bağımsız adaylar katılmıştır, 1995 genel seçimine ise 12 siyasi parti ve bağımsız adaylar katılmıştır. 1994 yerel seçiminde Türkiye genelinde sandıktan ilk 3 sırada çıkan partiler sırasıyla; Anavatan Partisi, Doğru Yol Partisi ve Refah Partisi'dir. Elazığ'da bu sıralama farklıdır. İlk sırada Refah Partisi ikinci sırada Milliyetçi Hareket Partisi ve üçüncü sırada Doğru Yol Partisi gelmektedir. Hem Türkiye genelinde hem de Elazığ'da ilk üç sırada yer alan partiler sağ siyasi geleneğe sahip partilerdir. Bu seçimde de sağ siyasi anlayışın üstünlüğü görülmektedir. 1995 genel seçiminde ise Türkiye genelinde Refah Partisi, Anavatan Partisi ve Doğru Yol Partisi ilk üç sırayı alırken Refah Partisi yerel seçime göre oy oranını yüzde 2,5 arttırmış, Doğru Yol Partisi aynı seviyede seyretmiş, Anavatan Partisi'nin oy oranında ise yüzde üç seviyesinde düşüş gözlemlenmiştir. Elazığ'da ise Refah Partisi 1994 yerel seçimine göre oy oranını yüzde 11,3 oranında arttırarak büyük bir başarı elde etmiştir. Refah Partisi'nin yakaladığı bu başarı Elazığ'da muhafazakâr siyaset anlayışının belirgin bir yere sahip olduğunun göstergelerinden birisi olarak gösterilebilir. Doğru Yol Partisi'nin de oy oranında artış yaşanırken, Anavatan Partisi'nin oy oranında azalma meydana gelmiştir. Bu iki seçim döneminde Elazığ'da Milliyetçi Hareket Partisi'nin oy oranı dikkat çekmektedir. 1994 yerel seçiminde Türkiye

genelinde aldığı oy oranının 3 katını alarak yüzde 23 oy olan parti 1995 genel seçiminde Türkiye genelinde aldığı oy oranından düşük bir oy oranına Elazığ'da sahip olmuştur ve yüzde 6,9 oranında oy almıştır. Her iki seçim sonucunda da sol partiler Elazığ'da daha öncede olduğu gibi Türkiye genelinde aldıkları oy oranının daha altında oy almışlardır ve 1994 seçimi ile 1995 seçimi arasında yine sol partilerin oy oranı Elazığ'da düşüş göstermiştir. Elazığ'ın bu süreçte çıkardığı bir belediye başkanı ve beş milletvekilinin dördü Refah Partisi safındayken diğer ikisi Doğru Yol Partisi'ne mensuptur.

1999 Genel ve Yerel Seçiminin Karşılaştırılması

1999 genel ve yerel seçimleri aynı tarihte yapıldığından dolayı genel ve yerel seçim arasındaki ilişkiyi açıklamak bakımından daha fazla bilgi verici nitelikte olmaktadır. Genel seçimde Türkiye geneli katılma oranı yüzde 87,9 oranındayken, yerel seçimde bu oran yüzde 85,2 oranına düşmüştür yine Elazığ'da genel seçimde seçmen yüzde 83,2 oranında sandığa gitmişken, yerel seçimde yüzde 80,2 oranında sandığa gitmiştir bu durum seçmen ilgisinin mahalli seçimlerden ziyade genel seçimlere daha fazla olduğunun bir göstergesidir. 1999 genel seçimi 1990 ile 2000 yılı arasında yapılan genel seçimler arasında hem Türkiye genelinde hem de Elazığ özelinde en fazla katılım oranına sahip olan seçim özelliğine sahiptir.

Genel seçimde rekabet 21 siyasi parti arasında yaşanırken yerel seçimde 20 siyasi parti rekabet etmiştir ayrıca her iki seçimde de bağımsız adaylar bulunmaktadır. Genel seçimde Türkiye genelinde ilk üç sırayı paylaşan partiler; Demokratik Sol Parti, Milliyetçi Hareket Partisi ve Fazilet Partisi'dir. Yerel seçimde bu durum değişiklik göstermektedir. İlk sırada Fazilet Partisi yer alırken ikinci sırada Anavatan Partisi, üçüncü sırada ise Demokratik Sol Parti yer almaktadır. Elazığ'da ise durum farklıdır. Elazığ da genel seçimde aday faktörünün ön plana çıktığı bir seçim olmuştur. Seçime bağımsız olarak katılan Mehmet Açar yüzde 28,1 oranında oy alarak birinci sırada yer almıştır. İkinci sırada Fazilet Partisi gelirken üçüncü sırada Milliyetçi Hareket Partisi gelmektedir. Yerel seçimde ise Fazilet Partisi genel seçimdeki oy oranını yüzde 18,4 oranında arttırmış ve yüzde 42 oranında oy almıştır yine yerel seçimde ikinci sırada yer alan Milliyetçi Hareket Partisi oy oranını yüzde 20 seviyesinde arttırarak yüzde 35,6 oranında oy almıştır. Bu durum genel seçimde Elazığ seçmenin Mehmet Kemal Açar'a verdiği oyları yerel seçimde muhafazakâr ve milliyetçi partilerden yana kullandığını göstermektedir. Demokratik Sol Parti iki seçimde de Türkiye'de ilk üç sıra içinde yer almış olmasına rağmen Elazığ seçmeni yine sol partiye sıcak bakmamıştır ve her iki seçimde de oy oranı yüzde 3,5 seviyesinde seyretmiştir. Doğru Yol Partisi genel seçimde Elazığ'da yüzde 9 oranında oy alırken, yerel seçimde yüzde 2,7 oy alması Doğru Yol Partisi'nin aldığı oy oranının aday temelli olduğunun göstergesidir. Cumhuriyet Halk Partisi'nin her iki seçimde oy oranının yüzde 5 olup paralellik göstermesi Elazığ ilinde bu oranlarda bir seçmen kitlesine sahip olduğunun göstergesidir. Elazığ'da her iki seçimde de sağ partilerin açık ara üstünlüğü görülmektedir. Yerel ve genel seçimde seçilen beş milletvekili ve belediye başkanının partilere göre dağılımında; belediye başkanı da dahil olmak üzere 3 kişi Fazilet Partisi'nden, bir kişi bağımsız, bir kişi Milliyetçi Hareket Partisi'nden diğer bir kişi ise Doğru Yol Partisi safındadır.

Türkiye genelinde genel seçimde birinci sırada yer alan Demokratik Sol Parti'nin yerel seçimde üçüncü sırada yer alması yerel siyasette seçmenin yapılan hizmeti önemseydiğini ve yerel seçimdeki tercihlerin farklı bir şekilde belirlenebileceğini açıklaması bakımından dikkate değerdir. Bu durum seçmenin kentsel ölçüde belirli değerleri benimsediği ve sandığa o yönde gittiğinin göstergesi olarak gösterilir.

Sonuçlar değerlendirilirse eğer Türkiye genelinde, genel seçimde ortanın solundaki partilere verilen oy oranının, yerel seçimde ortanın solunda yer alan partilere verilen oy oranından daha fazla olması sandığa giden seçmenin yerel ve genel seçim arasındaki farkın bilincini anlaması bakımından önemli bir yere sahiptir. Yerel seçimdeki sol siyasi geleneğe sahip partilere verilen oy ile genel seçimdeki sol partilere verilen oy arasında bir fark olması demek bu oranın ya bağımsız adaylara gittiğinin ya da sağ siyasi gelenekteki partilere gittiğinin göstergesidir. Durumu tersten

okumaya çalışırsak 1999 yerel seçiminde sağ gelenekteki siyasi partilere oy veren seçmenin belirli bir kesimi genel seçimde sol gelenekteki bir partiye oy vermiştir.

2002 Genel – 2004 Yerel Seçim Sonuçlarının Karşılaştırılması

2002 genel seçimlerinde Türkiye geneli katılım oranı yüzde 79,1, Elazığ özelinde katılım oranı ise yüzde 73,38'dir. 2004 yerel seçimlerinde ise Türkiye genelinde katılım oranı yüzde 73,26 iken Elazığ'da bu oran yüzde 65'dir. 2002 genel seçimlerinin Elazığ'da kazananı yüzde 41,99 oy oranıyla Adalet ve Kalkınma Partisi'dir. En yakın rakibiyle arasındaki oy farkının oranı ise yüzde 28,99'dur. 2004 yerel seçimlerinin galibi ise yüzde 33 oy oranı ile Doğru Yol Partisi'dir. Elazığ'da 2000 yılından günümüze ilk ve son defa iktidar partisi dışında bir parti yerel seçimleri kazanmıştır. 2002 genel seçimlerinde sandıktan ilk üç sırada Adalet ve Kalkınma Partisi, Bağımsız aday Mehmet Kemal Ağar ve Demokratik Halk Partisi çıkmıştır. 2004 yerel seçimlerinde ise Doğru Yol Partisi, Adalet ve Kalkınma Partisi ve Saadet Partisi'dir. Saadet partisi genel seçimlerde yüzde 5,92 oy oranına sahipken bu oy oranını 2004 yerel seçimlerinde oy oranını yüzde 18,5'a çıkarmıştır bunda en büyük etken aday faktörüdür.

2007, 2011 Genel – 2009 Yerel Seçim Sonuçlarının Karşılaştırılması

Türkiye genelinde bu seçim dönemlerinin hepsinde sağ partilerin üstünlüğü açık bir şekilde ortadadır. Elazığ'da ise bu durum Türkiye genelinden farklılık göstermemektedir. Bu seçim dönemleri arasında katılım oranı ortalaması Türkiye genelinde yüzde 83,85 iken Elazığ'da bu oran yüzde 81 civarındadır. 2007 genel seçimlerinde Elazığ'da, Adalet ve Kalkınma Partisi seçimi açık ara kazanarak 5 milletvekili kazanmıştır. Bu seçimde Adalet ve Kalkınma Partisi'nin en yakın rakibi olan Demokrat Parti ile arasındaki oy oranındaki fark yüzde 37 civarındadır. Demokrat Parti'nin o dönem Elazığ adayı Mehmet Kemal Ağar yüzde 20,69 oy oranına sahip olmasına rağmen milletvekili seçilememesinin sebebi mensubu olduğu Demokrat Parti'nin Türkiye geneli yüze 10 barajını aşamamasıdır. 2009 yerel seçimlerinde yine Adalet ve Kalkınma Partisi seçimi kazanmış olmasına rağmen 2007 seçimlerine göre oy oranını yaklaşık yüzde 10 düşürmüştür. 2007 seçimlerinde oy oranı yüzde 6,45 olan Milliyetçi Hareket Partisi 2009 seçimlerinde bu oranı yüzde 23,3'e taşıyarak bu seçimde Elazığ'da ikinci parti olmayı başarmıştır.

2000 yılından günümüze ilk defa Milliyetçi Hareket Partisi genel seçimler bağlamında Türkiye genelinde aldığı oy oranından daha fazla oy oranını 2011 genel seçimlerinde Elazığ'da almayı başarmıştır. Cumhuriyet Halk Partisi ise her iki seçimde de yüzde 7 oranında oy almıştır. 2011 genel seçimlerinde ise Adalet ve Kalkınma Partisi'nin oy oranında Elazığ'da son derece büyük bir artış yaşanmıştır ve 2007 seçiminden yüzde 10,2, 2009 seçiminden ise yüzde 19,6 oranında fazla oy olarak yüzde 67,4 oy almayı başarmıştır. Bu durum Adalet ve Kalkınma Partisi'nin kuruluşundan günümüze kadar Elazığ'da aldığı en yüksek oranı olma açısından önem taşımaktadır. Cumhuriyet Halk Partisi ise bundan önceki iki seçimde yüzde 7 oranında olan oyunu yüzde 13'e çıkarmayı başarmıştır. Bunun sebebi ise aday faktörüdür. Son olarak bu üç seçim döneminde sağ partiler açık ara seçimleri kazanmıştır.

7 Haziran ve 1 Kasım Genel – 2014 Yerel Seçim Sonuçlarının Karşılaştırılması

Seçime katılım oranı 7 Haziran seçiminde Türkiye genelinde yüzde 83,9 iken 1 Kasım seçiminde bu oran artmış ve yüzde 85,2 oranına çıkmıştır. Elazığ özelinde de seçim katılım oranı 7 Haziran seçiminde yüzde 82,97 iken 1 Kasım seçiminde 84,09'dur. Yerel seçimde ise bu oran Türkiye genelinde yüzde 89 oranına, Elazığ'da ise yüzde 87 oranına çıkmıştır. Üç seçim döneminde de seçimin galibi Elazığ'da değişmemiştir. Sandıktan birinci parti olarak çıkan Adalet ve Kalkınma Partisi'nin oy oranı 2014 yerel seçimlerinde Elazığ'da yüzde 55,81, 7 Haziran seçimlerinde oy oranı yüzde 52,85, 1 Kasım seçimlerinde ise bu oran yüzde 66,53'e çıkmıştır.

7 Haziran ve 1 Kasım seçimleri arasındaki oy oranındaki artışın çeşitli sebepleri vardır. Buna örnek olarak; 7 Haziran seçimlerinden sonra hükümetin kurulamaması, güvensizlik ortamı, yaşanan terör olayları, 7 Haziran seçiminde Elazığlı olmayan bir aday çıkarılması ve bu adayın söylemleri gösterilebilir. Adalet ve Kalkınma Partisi Kasım seçimlerinde gidilirken Elazığ milletvekili aday listelerinde değişikliğe gitmiştir. 7 Haziran seçimlerinde Milliyetçi Hareket

Partisi'nden milletvekili olarak seçilen ve 1 Kasım seçimlerinde tekrardan aynı partiden birinci sıra aday gösterilen Yavuz Temizer'in bu seçim de milletvekili seçilememesinde ve partisinin yüzde 7 civarında oy kaybetmesindeki etkenlerden biri de Milliyetçi Hareket Partisi'nin bu seçim döneminde hükümet kurmaya gösterdiği tavrıdır. Milliyetçi Hareket Partisi'nin oylarının bir çoğunluğu 1 Kasım Seçimlerinde Adalet ve Kalkınma Partisi'ne kaymıştır. Milliyetçi Hareket Partisi bu seçim döneminin üçünde de Türkiye geneli aldığı oy oranından daha fazla oy oranına sahiptir Elazığ özelinde. Cumhuriyet Halk Partisi'nin aldığı oy oranları ise genel seçimlerde yüzde 6 civarındayken yerel seçimde ise yüzde 7'dir. Barış ve demokrasi partisi 2014 yerel seçimlerinde Elazığ'da yüzde 2,67 oranında oy almıştır. 2015 seçimlerine parti olarak giren Halkların Demokratik partisi her iki genel seçimde de Elazığ'da Türkiye geneli oy oranından fazla oy oranına sahiptir, 7 Haziran seçimlerinde fark yüzde 2 iken 1 Kasım seçimlerinde yaklaşık yüzde bir civarındadır. Bu oyların artış sebebinin en önemli sebebi Türkiye geneli yüzde 10 barajıdır. Elazığ'da 7 Haziran 1 Kasım seçimlerinde ilk üç sırada yer alan partiler; Adalet ve Kalkınma Partisi, Milliyetçi Hareket Partisi ve Halkların Demokratik Partisi'dir. Bu üç seçim döneminde de aday faktörünün seçim sonuçları üzerindeki etkisi gözle görülür şekilde fazladır.

2018 Genel – 2019 Yerel Seçim Sonuçlarının Karşılaştırılması

2018 genel seçimleri ile 2019 yerel seçim sonuçları, 1980 yılından günümüze incelenen süreçte incelenen son seçimler olması açısından önem taşır. Türkiye geneli katılım oranı 2018 genel seçimlerine yüzde 86,2, 2019 yerel seçimlerine ise yüzde 84,67'dir. Elazığ'da ise bu oranlar 2018 seçiminde yüzde 84,2 iken 2019 yerel seçimlerinde bu oran yüzde 78'dir. 2019 seçiminde Elazığ'da katılım oranının düşmesindeki etkenlerden birisi ittifaklardır. Aday faktörünün de bu duruma etkisi vardır. Adalet ve Kalkınma Partisi bu iki seçimde sandıktan birinci parti olarak çıkmayı başarmıştır. Elazığ özeli oy oranında 2018 ile 2019 arasında yüzde 14 oranında düşüş gözlemlenmektedir. Oy oranının düşmesine ülkemizi etkileyen genel sebepler, yerel sebepler ve aday faktörü gösterilebilir. 2018 genel seçiminde Elazığ'da yüzde 13,5 oy oranına sahip olan Milliyetçi Hareket Partisi 2019 yerel seçimlerinde bu oy oranını yüzde 33,41'e taşımıştır. Bunun en büyük sebepleri; belediye başkanı aday Bilal Çoban'ın daha önceki dönemlerde tekrardan aday oluşu ve uzun süreden beri devam eden çalışmaları ve il başkanının gayretli ve samimi bir şekilde çalışmalarının sandık sonuçlarına yansımalarıdır. 2018 seçimleri Elazığ siyaseti açısından uzun süreden sonra bir ilkin gerçekleştirilmesi bakımından da önem taşımaktadır. Cumhuriyet Halk Partisi bu seçimde Elazığ'dan milletvekili çıkarmayı başarmıştır. 2019 yerel seçimlerinde İyi Parti'nin adayını destekleme kararı alan Cumhuriyet Halk Partisi bu seçimde aday göstermemiştir. CHP ve İyi Parti'nin aldığı oy oranı yüzde 14,51'dir. Bir önceki yerel seçimde de Saadet Partisi'nden aday gösterilen Haluk Arslan, 2019 yerel seçimlerinde oy oranını yaklaşık yüzde 2 oranında arttırmıştır. Türk siyasetinde 2018 genel seçimlerinde ilk seçimlerine giren İyi Parti, Türkiye genelinden yüzde 10 barajını aşmayı başarmıştır. Elazığ genelinde ise aynı seçimde yüzde 7,7 oranında oy almıştır. Partinin bu seçimdeki birinci sıra milletvekili adayını daha önce Milliyetçi Hareket Partisi'nden tanıdığımız Yavuz Temizer'dir. Halkların Demokratik Partisi, 2018 genel seçimlerinde Elazığ'da yüzde 10,1 oranında oy alırken 2019 yerel seçimlerinde yüzde 3,65 oranında oy almıştır. 2018 genel seçimlerinde Adalet ve Kalkınma Partisi 3.sıra milletvekili adayını aynı zamanda şu an milletvekili olan Zülfü Tolga Açar, iç işleri eski bakanlarımızdan ve Elazığ seçmeni tarafından sevilip saygı duyulan Mehmet Kemal Açar'ın oğludur. 2019 seçimlerinde yaklaşık yüzde 41 oranında oy alarak Elazığ Belediye Başkanı seçilen Şahin Şerifoğulları, 2018 genel seçimlerinde de Adalet ve Kalkınma Partisi'nin 5.sıra milletvekili adaydır ayrıca Şahin Şerifoğulları Türkiye'nin en genç belediye başkanlarından birisidir. 2018 genel seçimi adaylık döneminde samimiyet tevazu ve gayretle çalıştığından ötürü Elazığ halkının güvenini kazanmıştır. 2019 yerel seçimlerinde de belediye başkanı adayını gösterilince hem milletvekili adaylığı döneminde yapmış olduğu çalışmalar hem de Cumhurbaşkanımız, Adalet ve Kalkınma Partisi genel başkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğine duyulan güven seçimi kazandırmıştır

SONUÇ

Elazığ siyasetinde hem genel hem yerel seçimlerin ortak sonucunda anlaşılması gereken, Elazığ'da vatandaşların kendilerini belirli bir partiyle ilişkilendirdikleri ve diğer etmenleri daha az göz önüne alarak sandık başına gittikleridir. Seçmen davranışı yaklaşım modellerinden birisi olan sosyo-psikolojik yaklaşımın savunduğu partiyle ilişkilendirilme ve parti kimliği etmeninin vatandaşların siyasi davranışlarında etkilidir. Vatandaşların sergiledikleri siyasi davranışlarının, parti bağlılığı temelinde, partinin lideri ve gösterilen aday unsurlarından da etkilendiği sonucuna varılmaktadır. Aday faktörünün önemi özellikle Elazığ'da oy oranı düşük partilerin oy oranının o seçime özel yükselmesinde etkisi büyüktür. Elazığ'da gerek genel gerekse yerel seçimler de kazanan partilere bakıldığında, parti lideri faktörü, ideoloji faktörü, aday faktörü, ülkenin ekonomik durumu, medya, din ve aile gibi birçok faktörün seçmen davranışını önemli bir şekilde etkilediği açıktır. Bu faktörlerden hareketle incelenen dönem içerisinde Elazığ özelinde bazı dönemlerde nadiren değişimler yaşansa da genel olarak aynı tablo ile karşılaşmaktadır. Seçimlere katılım oranlarının farklılık göstermesinde ise ekonomik koşullar, ülkenin siyasi durumu ve seçimlerin tarihi gibi faktörlerin etkisi vardır.

Elazığ genel siyasetinde incelenen süreç zarfında meclise gönderilen elli milletvekilinin sadece biri merkez sol siyaset anlayışına sahip siyasi parti olan Cumhuriyet Halk Partisi safında yer alırken diğer kırk dokuzunun da dağılımı şu şekildedir. En fazla milletvekili Adalet ve Kalkınma Partisi'nden 24, Doğru Yol Partisi 8, Refah Partisi ve Fazilet Partisi toplamda 7, Anavatan Partisi 6, Milliyetçi Hareket Partisi 2 ve diğer 2 vekilde bağımsız olarak seçilmiştir. Belediye başkanlığı seçimlerinde kazanan adayların partilere göre dağılımı da şu şekildedir; 8 belediye başkanının yine en fazlası Ak Parti safında yer alıp bu sayı üçtür, Anavatan Partisi, Refah Partisi, Fazilet Partisi, Doğru Yol Partisi ve Milliyetçi Çalışma Partisi'de birer defa seçimi kazanmıştır. Elazığ'da merkez sol ve aşırı sol siyaset geleneğine sahip partiler bu süreç içinde galibiyet alamamıştır. Elazığ siyaseti içerisinde genel seçimlerde başarılı olan siyasi partilerin yerel seçimlerde de başarıyı yakaladığı görülmektedir bu durumda yerel siyaset ile genel siyaset arasındaki ilişkiyi belirtmektedir.

Genel olarak, Elazığ seçmeni dönemsel değişimler dışında genel olarak Türkiye siyaseti içerisinde sağ görüşteki siyasi partilerden yana tercihte bulunmuştur. Devletçi, muhafazakâr ve milliyetçi eğilimde bulunan partiler her zaman Elazığ siyasetinde ön plana çıkmıştır. Bu partiler arasındaki değişimde de genel ve yerel faktörler etkili olmuştur. 1980 yılından günümüze Elazığ siyasetinin yaşadığı en büyük değişim Cumhuriyet Halk Partisi'nin 2018 seçimlerinde çıkardığı bir milletvekilidir yoksa Elazığ siyaseti genel olarak bir değişim yaşamamıştır. Sağ siyasi görüşe sahip partilere yönelik oluşan siyasal kültür henüz daha devam etmektedir.

KAYNAKÇA

- Akın, N. (2012). "Yerel Seçimlerde Aday İmajının Seçmen Tercihlerine Etkisi: İzmir İli İçin Bir Uygulama.", Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Akgün, B. (2002). Türkiye'de Seçmen Davranışı, Partiler Sistemi ve Siyasal Güven, Nobel Yayınları, Ankara
- Almond, G., ve Verba, S. (1989). The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations, SAGE Publication, Inc. California, USA.
- Arslan, Durmuş, A. (2012). Sosyoloji ve Yöntem Yazıları, Kalkan Matbaacılık, Ankara.
- Bal, H. (2002). Kent Sosyolojisi, Fakülte Kitabevi Isparta.
- Berelson, B. R., & Paul, F. (1954). Lazarsfeld, and William N. McPhee, Voting. A Study of Opinion Formation in a Presidential Campaign, Chicago-London.
- Bloom, H., ve Price, H. (1975). Voter Response to Short-Run Economic Conditions: The Asymmetric Effect of Prosperity and Recession, The American Political Science Review, 69(4), 1240-1254.

- Çarkoğlu, A. ve Toprak B. (2006). Değişen Türkiye’de Din, Toplum ve Siyaset, TESEV Yayınları, İstanbul
- Dahl, R. A. (1984). Polyarchy, pluralism, and scale. *Scandinavian Political Studies*.
- Death, Jan W.V.-Scarborough E. (1995). “Perspectives on Values Change”, *The Impact of Values*, Oxford.
- Doğan, A. & Göker, G. (2010). Yerel Seçimlerde Seçmen Tercihini (29 Mart Yerel Seçimleri Elazığ Seçmeni Örneği), *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, 5(2), 159-187.
- Doğan, A. (2017). Genel Seçim Sonuçları Çerçevesinde Elazığ Seçmenin Siyasal Tercihleri, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 27 (2) , 229-244 . DOI: 10.18069/firatsbed.346523
- Doğan, A. (2018). “Genel Seçim Sonuçları Bağlamında Palu’da Siyasal Eğilimler ve Bu Eğilimlerin Elazığ Geneline Yansımaları”, 11-13 Ekim 2018, Fırat Üniversitesi, Harput Uygulama ve Araştırma Merkezi Uluslararası Palu Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 357-372, Elazığ.
- Dural, A. & Eseler, B. (2016) Rumeli Göçmenlerinin Siyasal Katılımı ve Davranışları: Bayrampaşa İlçesi Örneği, *Sosyal Bilimler Dergisi*, (6). <https://s3.amazonaws.com/academia.edu.documents/44741576/SOBIDER2016-3.pdf> (Erişim Tarihi: 06.11.2020)
- Dursunoğlu, İ. (2017). Sosyal Medya ve Siyasal Davranış İlişkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (22), 1579-1585.
- Göker, G. & Doğan. (2015). Yerel Seçimlerde Aday Faktörü: “Elazığ Seçmenin Aday Profili Beklentileri Üzerine Bir Araştırma. *Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 43-59.
- Heywood, A. (2006). *Siyaset*, Liberte Yayınları, Ankara.
- İbni H. (2018). *Mukaddime* (17. basım), (S. Uludağ, Çev.) Dergâh Yayınları, İstanbul.
- Kalender, A. (2005) *Siyasal İletişim: Seçmenler ve İkna Stratejileri*, Çizgi Kitabevi, Konya.
- Kalaycıoğlu, E. (1984). *Çağdaş Siyasal Bilim: Teori, Olgu ve Süreçler*, Beta Yayınları, İstanbul.
- Keleş, R. (2006). *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, Cem Yayınevi, Ankara
- Lipset, S. (1986). *Siyasal İnsan*. (Çev. M. Tunçay), Teori Yayınları, Ankara.
- Sencer, M. (1974). *Türkiye’de Sınıfsal Yapı ve Siyasal Davranışlar*, May Yayınları, İstanbul.
- TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu, (2013). <https://www.tuik.gov.tr/>, Seçilmiş Göstergelerle Elazığ 2013, 13.
- TÜİK, Türkiye İstatistik Kurumu, (2020). <https://biruni.tuik.gov.tr/ilgosterge/?locale=tr>
- Yerlikaya Şaşmaz, O. (2016). 1983-2015 Döneminde Genel Seçim Sonuçlarına Göre Elazığ’ın Siyasi Eğilimi. *Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 77-96. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/had/issue/32299/358862>
- Yücekök, A. (1969). Toplumsal Üst Yapı Olarak Siyasal Davranış, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 24(4), 175-199. (Erişim Tarihi: 12.12.2020).